

Fornal

Preu: 20 Cts.

Bruc, 71 - Tel. 17253

Any 1

Barcelona, 2 d'abril de 1932

Núm. 12

Somni cavernícola

- Bé, i ara què cal fer?
- Tornar a començar la ruta.
- Cal l'edat del mico és la millor.

A l'hora de la veritat

Ja fa temps que hom ve parlant de la imminència de portar l'Estatut de Catalunya a l'aprovació de les Corts. Potser ara es compleixi l'auguri. Cal ésser homes de molta fe.

Sobretot de fe en nosaltres mateixos, en el poble del qual formem part. Es la millor manera d'obtenir per les nostres empreses àdhuc la fe dels nostres enemics.

Els que restin a Espanya abans que els altres. Són d'una mena que sempre s'ha rendit a les raons contundents que accepten volentersament la lògica irrefutable dels fets consumats. Una ullada a la Història ens convenceria aviat. Tota l'Amèrica espanyola és una prova palesa. Per obtenir l'atenció i l'amor d'Espanya, proclamar i sostenir la independència ha estat el més eficaç dels mitjans imaginables. I si abans hi ha hagut una mica de batussa i alguna patxada forta, com ara a Cuba, la cordialitat resulta molt més fervent i consolidada.

Es clar que aquestes nocions històriques ara són inútils. L'Estatut de Catalunya és un compromís d'honor pels revolucionaris de la República espanyola. I abans perdrien la vida que mancar a l'honor. Són molt "hidalgos".

Que hagi sofert un petit retard l'Estatut, i no s'hagi aprovat a seguit de la Constitució, allà on tenia el lloc jurídic adequat, això no perjudica el fons de la qüestió. Per esperar-nos no perderem res. Precisament una de les característiques racials dels catalans és pensar molt les coses i carregar-se de raó. Després les decisions surten infrangibles.

No gens menys, és de creure que algun "follón" i quiscun dels dracs que serveixen el sepulcre del Cid i la "inconsultil" s'entretinguin a desvetllar "vestigios" i "endriagos", monstres prehistòrics de la ideologia de Felip II o Felip V i en nom d'una sobirania que porta anex el dogma de la virginitat trenqui unes quantes llances en honor i llaor d'aquella Espanya somniada com una Dulcinea i explotada com la Tòlosa o la Molinera.

Per aquest cas, els nostres parlamentaris no caldrà sinó que evoquin la presència del gran màgic nostre, En Francesc Pi i Margall, i s'acullin a tot el que té cisellat en "Les Nacionalitats" respecte a les virtuts del principi federatiu, "sistema pel qual els diversos grups humans, sense perdre l'autonomia en ço que els és peculiar i propi, s'associen i subordinen al conjunt dels de la seva espècie per a llurs fins comuns".

Federació o pacte, és la paraula obridora, contra la qual s'esfumaran tots els atacs. I tots els sofismes. Fora del pacte, hom pot ésser descentralitzador, però no federal".

Com en el temps de la vivència material d'aquell gran farell d'Humanitat nascut a Catalunya, l'Europa, i el món, estan pertorbats per no reconèixer que "cada ordre d'interessos polítics pressuposa i reclama l'existència d'un poder autònom que el dirigeix i governi".

Espanya és una confirmació del cas. La seva organització natural, la condició prèvia de la seva normalitat, és la federació.

Si quan Pi i Margall escrivia, era possible desconèixer la virtualitat experimental del federalisme, això avui argüiria únicament niciesia. El concepte de l'Estat federal ha reeixit plenament, per l'estabilitat dels Estats federals: Amèrica amb el Canadà, Estats Units, Mèxic i algunes repúbliques del Sud, Suïssa, Imperi Alemany i la U. R. S. S.

Tota la gran guerra fou feta sota el principi esgrimit per tots els combatents que cada poble té dret a disposar d'ell mateix. Principi que únicament està solmès a consideracions d'ordre econòmic que juguen encara paper primordial en el món.

Consideracions biològiques que per res traven la marxa del federalisme, el característic tret del qual és la voluntat de crear una collectivitat política basada en la col·laboració de diversos elements sense restar privats de llur independència.

Federalisme que implica una organització amb poder directe sobre els ciutadans de les parts federades.

La mateixa Societat de les Nacions, què és sinó una tendència a la Confederació dels Estats? I no obstant, aquest confederalisme estatal, és una associació contractual entre Estats que resten sobirans i no un super-Estat amb òrgans propis de poder directe sobre els ciutadans.

Cal, doncs, defugir la trampa d'una ficció invàlida de federalisme que ja s'agita entre certs savis del Parlament espanyol. Catalunya vol òrgans propis de poder. Tota la resta pot ésser descentralització, però no és federalisme que resolgui el nostre plet de llibertat política.

I no ens enganyaran dient-nos que per la representació legislativa ja participem en la substància de la sobirania. Aquestes paraules i aquests conceptes responen a una mentalitat de teòleg de l'edat medieval. Res d'abstraccions prestigioses per a escamotejar el problema. Aquí els podem donar graciosament tota la substància. El que exigim és l'exercici de la sobirania, la possessió del poder. El que volem és que constitucionalment se'ns garanteixi l'exercici de l'autonomia. Després no tenim res més a demanar ni a discutir.

Perquè ja és hora que s'hagi acabat el temps de les discussions. Ja és arribat el moment de superar els verbalismes, els articles i les tesis d'Ateneu. Iachtenko, Dicey, Carré, Jellinek, Le Fur, Borel, Proudhon, Pi i Margall i Lenin, poden reposar.

Es l'hora de la veritat.

Per una banda hi ha un fet de voluntat popular certificat de mil maneres. Per l'altra, un Govern que ha de complir un compromís revolucionari.

La sort de Catalunya i de la República depèn de la lleialtat, del seny i de la fermesa amb què tots sapiguem complir auster i virilment el nostre deure.

Catalunya és una colònia?

No ens anem a referir als actes que les «vedettes» de la C.I.R.P.A.C. venen realitzant aquesta setmana a casa nostra com a propaganda del negoci que sota els fomes «Urbanisme» i «Habitacions obreres» es prepara a realitzar la G.A.T.E.P.A.C. a Barcelona, sota la direcció del arquitecte de rang *internacional* senyor Sert (això ho diu Walter Gropius) i de l'«introducció» senyor Josep M.ª de Sucre (el mateix que a l'Ateneu Enciclopèdic votà en contra la proposició de protesta per les deportacions a Bata, al mateix temps que pretenia introduir la G.A.T.E.P.A.C. a la C. N. T.). Això no ens sorprèn gens; la Dictadura també trobà el seu tema, «Exposició Internacional de Barcelona».

No ens volem referir a què les activitats portades a cap per el planejament del negoci, s'hagin extès fins a la premsa, que *sabotejà la nota donada per Jaume Miravittles en la que aquest, posant de relleu les causes, demanava retiressin el seu nom del «Comitè d'Honor»*, que per altra banda, hi havia estat posat sense el seu consentiment, *car no volia servir d'agent de negocis de la G.A.T.E.P.A.C.*

No ens volem referir a tota aquesta «mise en scene» perquè ja ho farem sobradament des de la premsa diària o publicant una fulla expressa, si cal.

El que sí volem referir-nos és a les declaracions del senyor Walter Gropius, que es veu que s'ha cregut que Catalunya és una tribu del Congo belga.

«En orden a las modernas concepciones de la construcción—diu el senyor Gropius—se ha de partir del principio de que lo esencial no son los ornamentos, sino las proporciones (caramba!, caramba!) porque existen leyes del espacio que merecen ser tenidas en cuenta por encima de todas las demás». El senyor Gropius ens ha fet aquest descobriment; proposem a la G.A.T.E.P.A.C. per què li faci un projecte de monument. Ens estimem més prendre'ns-ho a broma, cas de prendre'ns-ho seriosament, després de la rebuda que se li ha fet a aquest senyor, les seves paraules no poden fer-nos gran cosa més que fàstic.

Després de descobrir-nos que existeix un material que en diuen ciment armat i que vivim al segle de les màquines, ens diu: «Los nuevos materiales de construcción han desterrado las normas tradicionales impuestas por el uso de los ladrillos», i més avall: «Vuestros jóvenes arquitectos son admirables des-

taçando (!!!) por su valía indiscutible, que alcanza rango internacional, Sert y Mercadal». Devem fer constar que en les obres del senyor Sert no s'usa altre material que el mahó i que als senyors Labayen i Aizpúrua, els dos veritables mestres espanyols, ni els esmenta.

Segueix parlant Walter Gropius: «Hemos elegido Moscu, como punto de reunión del Congreso venidero, porque Rusia nos ofrece un vasto campo de experimentaciones, ya que allí no son objeto de comercio las tierras que puedan ser precisas para las atenciones urbanísticas».

«Nosotros nos hemos impuesto la tarea de hacer ciudades de tipo moderno (ah, caram!, i quin és aquest tipus?) con arreglo a los nuevos patrones urbanísticos...»

«Màs tarde, en los congresos venideros, desarrollaremos nuestros planes hasta dejar fijados los trazos de las ciudades del porvenir (!) y asimismo dejaremos sentadas las bases de adaptación de nuestros métodos para que puedan ser aplicados a la transformación de las viejas urbanizaciones, modernizándolas.»

Si què en faran de feina! Parlar d'un «tipus» de ciutat i pretendre standarditzar-lo, sense que aquest tipus existeixi, ni pugui existir actualment; parlar de les «ciudades del porvenir» ens fa tanta gràcia com parlar de la lluna.

Que ens parlin clarament i sense embuts, d'un tipus de ciutat socialista, d'un tipus de ciutat feixista o d'un tipus de ciutat capitalista; d'acord i ens entendrem. Nosaltres sabem que tota urbanització té unes necessitats a acomplir i que aquestes necessitats vénen donades i depenen del règim social, econòmic i polític de cada país. La forma de producció, de distribució i de consum; el sistema d'organització del treball, d'organització social, el funcionament total econòmic i fins el polític, són els factors bàsics de tota urbanització. Les formes diferents d'organització social que avui existeixen per a satisfer les neces-

sitats de la societat, donen, en urbanitzar, solucions diferents; així, un pla urbà ideal per París, seria inaplicable a Roma amb el seu règim feixista, o per Moscu, amb el seu règim socialista.

No endebades Milioutine, comissari del poble de U. R. S. S., denuncia el «Plan Voisin» de Le Corbusier, de capitalista.

Parlar d'un «tipus» de ciutat quan existeixen sistemes d'organització social i econòmica diferents, és, evidentment, parlar en va.

Hom pot proposar avui solucions socialistes, feixistes o simplement burgeses i si aquestes són bones, veurem que seran totalment diferents, doncs respondran cada una a un sistema d'organització diferent.

No volem assegurar que el fet de què aquests senyors de la C.I.R.P.A.C. hagin vingut amb pla de colonitzadors, sigui perquè d'Espanya sols en coneguessin la G.A.T.E.P.A.C.; cada cosa al seu lloc; nosaltres, malgrat aquestes lamentables declaracions del senyor Walter Gropius, admirem les obres que ha realitzat pels capitalistes del seu país; però *res més*.

D. ESCORSA BADIA

Les Arts

El pintor Joan Antonio ha obert el dia 27 del passat març la seva Exposició a la Sala Gaspar (Cancell de Gent, 323) restant oberta per 15 dies.

Té la pintura de Joan Antonio una qualitat essencialment austera, de cruesa pietosa i profunda. Palesa un caràcter sense massa irisacions. El pintor és com l'home: un punt unilateral per bé que sempre incitat a transcriure un temperament que lluita per expressar-se amb la màxima sinceritat.

Joan Antonio és dintre l'àrea de l'estepa; dintre l'estepària grandesa d'un laïcisme adolorit per la silenciosa responsabilitat que escau a la baralla de la vida moderna.

On, és lluny en la contemplació de les obres de Poan Antoni, del flairós panteïsmes mediterrani.

Incisiu, greu, sobri, un bon tros eixut però sempre honrat, el pintor és diferenciadament espanyol. Es mou dintre l'alè de Zurbaran i—distàncies fetes, naturalment—de Joan Gris. Es curiós observar com d'evocar algun francès, pensariem en Maurice Utrillo. Es la seva germanor, tornaveu expressiu de la seva emoció davant el paisatge i la vida dels esparracats.

JOSEP MARIA DE SUCRE

Dipòsit de vins de collita pròpia

Gran especialitat en la
elaboració
de patates fregides, salades

Enric Travè

Berga, 2-BARCELONA-Gràcia

Telèfon 70294

S'apujen els tranvies, el tabac, les contribucions. Ara diuen que apujaran el pa! Fins quan?

Nosaltres som contraris de les deportacions fetes sense judici, per damunt la Constitució.

El titellaire

Amic, vols vení amb mi?
No sé si et plaurà gaire.
Vaig a veure si al Bar, com ahir,
avui ve un titellaire
que fa dansar ninots grocs, blaus, carmí.
Titelles! Veritat que és innocent
anar a veure titelles?
Doncs, mira: Jo mig acluco les parpelles,
per a no veure el joc tan realment,
i no hi veig pas titelles.
Es dir:
Hi veig els homes amb llurs ànimes meselles,
amb llur neguit i joia, amb llur atreviment,
amb esperances mortes i amb il·lusions novelles
que són, també, titelles
iguals, eternament.
Oh! Ahir el titellaire va anar bé:
Se li va escórrer el fil mantes vegades.
Jo sé
que el Titellaire del Destí, també
tè, molt sovint, iguals ensopegades
i els ninots d'aquest món no li van bé.
Però, igual que el titellaire,
torna a arranjar el fil dels seus ninots
i ningú no se n'escapa poc ni gaire
de fer els seus salts i els seus estirabots

obeint la llei dels fils ignots.
Ja sé que tu em diràs: «Aquells són de cartó
i els homes som titelles de carn viva»,
i jo et diré que no.
Aquells, per a mi, tenen una ànima sensitiva
i els homes som titelles de cartó
amb un cos buit, d'una buidor
que Déu sap on arriba!
Encara creuen en un «Nostre Senyor»!
Encara el veuen en una forma humana,
amb els nostres mateixos atributs carnals.
La humanitat és una immensa caravana
de titelles banals.
Només tenim, i encara en contra nostra,
la diferenciació
d'aixecar el rostre
amb un poc més de pretensió.
I el Titellaire del Destí es molesta
d'aquest nostre somriure benaurat i dolç
i ens fa ajupir la testa
i ens torna en cendra i pols.
Pobres titelles! ... Amic, vols venir?
No sé si et plaurà gaire,
però, veurem tot el joc del Destí
damunt les mans d'un pobre titellaire.

SALVADOR PERARNAU

S'ha posat a la venda!

Un llibre
de punyenta
actualitat

Fantasma

per
BENIGNE BEJARANO

4 Il·lustrat per SHUM
PESETES

Per comandes a «Edicions Àgora», Borrell, 73 o a Gràfics Alfa, Bruc, 71

L'Esquerra setmanal

La reforma agrària

El projecte de reforma agrària donat a la llum pel ministre d'Agricultura, ha merescut l'aplaudiment gairebé unànime de les classes conservadores. No pot agradar-nos. És un arròs amb pollastre, sense pollastre. La situació d'Andalusia exigeix mesures enèrgiques, ràpides, tallants i la reforma agrària que propugna el senyor Domingo, reduint els assentaments, no aclarint suficientment el tipus d'indemnització, permetrà encara als terratinents que han detentat indegudament molts bens comunals a l'empar dels procediments monàrquics, fer el negoci, per poca mà esquerra que tinguin.

La fam truca a les portes de mitja Europa, a l'hora que els senyors feudals emigren amb els seus diners. Cal remeiar aquest estat de coses, no a força de guàrdia civil i de tragèdies sagnants, de poca extensió, però tan tristes i tan repetides que haurien d'ésser un avís seriós, de merèixer l'atenció constant dels governants. I la primera cosa que manca és la transformació de la propietat agrícola, l'ajut als nous posseïdors, la justícia estricta aplicada als posseïdors per dret senyorial que en abolir-se el feudalisme i la monarquia no devien posseir, perquè els seus drets són fills del privilegi i de l'absolutisme. Esperem que el projecte serà objecte d'esmenes que accentuaran el to de veritable reforma que li manca.

L'interregne d'Orient

Segueixen, per no massa bon camí, les negociacions encaminades a restablir la pau entre Xina i Japó. La Comissió d'enquesta ja es troba damunt del terreny. Els xinesos li han fet, segons diuen, una bona arribada.

En canvi, el Japó no apareix gaire ben disposat a sotmetre's a les decisions d'Europa. Prospera dintre l'arxipièlag, la tendència a trencar definitivament amb la S. de N. i no abdicar per res ni per ningú el seu ferotge i agressiu nacionalisme.

Som pessimistes. No creiem que la política de tapabruts de les grans potències condueixi a res pràctic. Més aviat tenim por que la intransigència del Japó i els interessos creats

siguin motiu que molt aviat torni a vessar-se sang vermella en les aigües del riu Groc.

L'Estatut per damunt de tot

Creiem, sincerament, que va ésser una vertadera llàstima que a Madrid fossin tan curts de lluc aleshores que Macià va proclamar la República Catalana. Acceptar aquesta i consolidar el pacte de Sant Sebastià—pacte de l'auto-determinació catalana—no hauria constituït cap merma per la República espanyola i en canvi li hauria garantit per sempre més la cordialitat i l'efusió que tant anomenaren ells i que, ara, no sabem com quedaran.

L'ambaixada aèria que va durnos Fernando de los Ríos, Domingo i Nicolau, a parlamentar amb els nostres homes, va aconseguir donar satisfacció als botiguers de Càdiç o de Penyaranda que haguessin pogut posar el famós lletreret de: «no se admiten viajantes catalanes»... Però en canvi no va aigualir molt les esperances de justícia que els catalans xifràrem en la revolució.

Cert que ens atorgaren la Generalitat, però això no deixa d'ésser una transigència nostra que ells no ens haurien tingut a nosaltres. En aquest problema, nosaltres, els que titllen d'interessats, fenicis, hem anat amb el cor a la mà. Ells—potser no tots—hi van amb la mà a l'ermilla... no pas per treure'n res, sinó per posar-hi.

Si els republicans espanyols tenen un bri de consciència liberal, no poden, tanmateix, gaudir-se amb les deixalles del despotisme borbònic. De llibertat només n'hi ha una. I d'aquesta, volem, i exigim, la part que ens en toca.

Setmana Santa

Els catòlics d'Espanya—tan diferents dels catòlics d'altres països—no se saben acabar que hagi estat possible la celebració dels dies sants sense que hom hagi interromput, oficialment, la circulació i els treballs de les dependències de l'Estat i del Municipi.

Avui titllen, des de la seva premsa, al Govern de sectari. Ells, que no són altra cosa que una secta, somnien sectes per tot arreu. Això

de les sectes ha fet escriure al senyor Carreres Candí una multitud d'articles pintorescs, damunt les planes de «La Vanguardia».

Estaven acostumats a manar, a considerar Espanya—i Catalunya—com un feude espiritual, on el ferreny Apòstol «Santiago» mantenia l'ordre coltell en mà i el Cor de Jesús, del Cerro de los Angeles, junyia els homes a la carrossa daurada de la Companyia de Loyola.

Això s'ha acabat. Com ha estat dit amb molt d'encert aquests dies, les creences deuen viure tancades als temples i les forces armades a les casernes. Que no demanin tolerància ells, tan ferotgement intolerats. El «Cerro» devindrà molt aviat un lloc on portar turistes encuriosits, i Loyola, el futbolista, gaudirà de major predicament que Loyola, el frare militar. El temps no passa endebades. Deplorar-ho i voler-ho dissimular és propi de les velles solterones. No pas dels pobles, de les nacions ni de les idees.

Una mala tàctica

Sembla que els dirigents de les masses obreres, addictes a la C. N. T., avui governada per les tendències de la F. A. I., tenen el propòsit de no deixar celebrar amb pau i tranquil·litat cap acte públic de volada que organitzi l'Esquerra Republicana, tal com varen fer a Granollers.

Així ens ho asseguren, però no ho creiem. No pot ésser de cap manera que els treballadors conscients facin de suport indirecte de la «Lliga», dels radicals, dels socialistes espanyols, dels tradicionalistes, etcètera, etc. Tots aquests, a la una, combaten l'Esquerra i cerquen el seu desmembrament i desprestigi. No cal dir que si els sindicalistes també ens ataquen, de fet faran causa comú amb aquells, dels quals no poden esperar gaire cosa de bo.

Diuen que l'Esquerra els ha traït, els ha defraudat. Llur cavall de batalla són les deportacions; a l'acusació de «renegat» i d'«enxufista» ha caigut ja, com una pedra de fona, damunt d'algun diputat de l'Esquerra.

Potser exageren els nostres amics d'Esquerra Social, amb els punts de vista dels quals estem identificats en molts aspectes. Les deportacions a Bata foren una iniquitat i FORNAL

El poble té dret a llegir els clàssics

no es va pas estar de dir-ho. Però ni nosaltres ni el partit podiem evitar-les. Prou farem si aconseguim que mai més no es repeteixin.

Acceptem que l'Esquerra ha fet poca cosa. Però totjust fa un any que actua lligada de mans, amb la càrrega feixuga d'una responsabilitat de govern adquirida abans d'acabar la creixença... Acceptem, encara, que no tots els seus homes estiguin al nivell que vosaltres voldríeu. Però ells no són el partit. Aquest és democràtic i sabrà expulsar-los o exonerar-los si no responen amb la seva conducta a les doctrines amplíssimes de llibertat—tan amples com les vostres, ja que no tenen limitació—dels principis bàsics del partit.

Cal no oblidar que les funcions encomanades a la Generalitat i a l'Ajuntament no són les que caracteritzen el poder. Són més aviat administratives.

Altrament, no escauen tanta d'agressivitat i impaciència després de prop de vuit anys de silenci i d'inacció sota les tres dictadures... La manca de ponderació és mala consellera. Lluitem tant com volguen en el camp ideològic, però no ens barallem a profit dels conservadors que s'amaguen sota totes les banderes, fins, per què negar-ho? de la nostra.

Un miting suspès...

Diumenge l'autoritat governativa va decidir que no es celebrés l'acte de propaganda que «un» Estat Català havia organitzat al Palau de Projeccions.

Entenem arbitrària aquesta disposició. En aquella mateixa casa s'ha vociferat contra nosaltres en tots els tons i hom no ha pas privat que hom ho fes. Els cavernícoles varen omplir el bosc de penjaments contra la República i varen exhibir al Parc banderetes «rojigualdes». I ningú no els va dir res. Es que no té el mateix dret el grup que acabdilla Jaume Compte, d'exposar davant del poble les seves idees? Es que tem el Govern un abandament separatista?

Per evitar aquest abandament,

La nostra tradicional antipatia per la persona del senyor Cambó, i l'apartament absolut en què des de molt joves hem viscut de la seva política, no és obstacle perquè reconeguem els mèrits intrínsecs que adornen la Col·lecció Bernat Metge. Tant en l'ordre bibliogràfic, com en la seva orientació, aquesta Col·lecció mereix tots els elogis. Això no ho diem nosaltres, modestos proletaris de l'intel·lecte. Ho diu tothom que sap on té la mà dreta en aquesta difícil matèria. Les traduccions són acuradíssimes, producte del treball de gent especialitzada que, com vulgarment diem, sap de què va. La selecció d'autors i de temes obeeix a una ordenada pauta metòdica i la lectura dels volums apareguts fins a la data constitueix una poderosa aportació al permanent català modern.

Els savis de l'antiguitat que varen tenir la fortuna de néixer i escriure en èpoques no tan castigades com la nostra pels trasbalsos de la societat humana, respiren a través de les seves obres aquella serenitat augusta dels monuments hellènics que conforta l'esperit i reanima la llum de les idees pures, pel damunt les desferres dels prejudicis.

Ara bé. Per quins set sous aquestes obres mestres de la saviduria clàssica, han d'ésser reservades, exclusivament, a les classes benestants, que poden permetre's el luxe de pagar el preu elevat de les mateixes? No fóra molt més fructífera i eficaç la influència d'aquelles sanes i elevadíssimes fonts del coneixement, si poguessin ésser assaborides, assimilades pel lector modest que, en definitiva, constitueix la immensa majoria del poble?

Hom ens dirà que per això existeixen biblioteques públiques. Però no tots els que treballen es troben en condicions d'acudir-hi a les hores oportunes. Altrament, el llibre propi, al prestatge de casa nostra, sempre a l'abast de respondre les consultes que li fem, augmenta enormement la seva benèfica acció.

No podria algú—o alguns—donar la fórmula per a què Socrates i Plató, Sèneca i Càtul, Ciceró i Demòstenes, amb la plèiade brillant de què són exponent aquests noms, poguessin ésser editats pulcrament i honorada a preus assequibles per als ciutadans que no tenen cap renda ni usdefruïten cap «enchufe»?

J. M. FRANCES

...i un altre miting interromput

Hauríem de dir als germans de pàtria que varen interrompre iradament l'acte que hom celebrava al carrer de Sant Ramon, el mateix que hem dit als amics de la F. A. I., que no deixaren parlar Grau Jassans a Granollers.

Amb aquest sistema no es va enlloc. Poden contestar i rebatre els arguments dels oradors que no us plaguin des de la vostra premsa i des de les vostres reunions públiques. Però si tots adoptem aquest sistema tan poc civil d'atropellar la llibertat dels altres, demostrarem que som un poble d'esclaus i que ens ve gran la relativa llibertat que gaudim.

ESMALT "CHINOL"

VERNISSOS VETTEWINKEL ♦♦ PINTURES METAL·LIQUES BEP

Els millors del món! No tenen competència possible

REPRESENTANT: ANTONI ENRIQUEZ

Despatx: Avinguda Francesc Llairet (Paralelo) n.º 29 i 31

PREUS ESPECIALS ALS MAJORISTES

L'enginyer català Comerma i Batalla

Amb ocasió d'una recent visita feta al President Macià pel nostre amic Manuel Galès, diputat a la Generalitat per Valls, ens assabentà la premsa que havien parlat, ultra altres afers d'interès local, de la necessitat que la Generalitat prengués la iniciativa per tal que el nom i el record d'un català il·lustre no fos bandejat en aquests moments en què de manera oficial es parla pel Govern de la República d'iniciar (?) els treballs d'estudi i investigació que són indispensables per a dur a terme una obra colossal, gegantina, com és la d'ajuntar Europa i Africa per mitjà d'una foradada sota l'Estret de Gibraltar.

Per la nostra part, aprofitant l'avinentesa d'una conversa tinguda amb un diputat per Barcelona nat a Ferrol, fa uns pocs mesos, li parlarem de remoure aquest afer per tal de que ell conegués personalment i tractà l'eminent enginyer català que cinquanta anys enrra havia fet tot l'avantprojecte d'aquesta obra genial i fins i tot havia tingut estat parlamentari, i en aquella ocasió ens oferí el seu personal ajut. Un repetit accident lamentable del que en fou víctima el nostre interlocutor ens priva d'iniciar la campanya que ara el jove diputat Galès ha tornat a donar actualitat.

**

El lloc aquest no és el més propi per a donar a conèixer una biografia del qui fou un eminent català que la generació d'avui el té en un injust i lamentable oblit, ho hem fet abans d'ara i si l'ocasió s'ofereix insistirem per tal d'esmenar el tort que se li fa.

Andreu Avelí Comerma i Batalla nasqué a Valls el 1853, on transcorregué bona part de la seva infantesa, i no deixà mai d'ésser un català de cor, un català sempre, de cap a peus. La seva biografia n'està curulla d'aquest amor a Catalunya i en les planes de la vella «Renaixença» hi ha la seva participació en el nostre ressorgir nacional.

Passà a Madrid per tal de cursar els seus estudis d'enginyer naval i d'allí pot dir-se que sempre més visqué al Ferrol, on morí el dia 11 de març de 1917.

La seva primera obra que el situà en un pla que en podríem dir universal, fou al 1879 quan construí el famós *Dic de la Campana*, la qual obra fou llavors una vertadera creació d'enginyeria i la millor i més important d'aquella època.

El 1881, en ocasió de celebrar-se a París un Congrés Internacional d'Electricitat, el general Comerma formà part, junt amb W. Thompson i W. Siemens, les dues eminències més destacades d'aquella època, de l'aportació que va autoritzar

potser el més trascendent dels dictaments: *el de creació de les actuals unitats elèctriques*. França, el nomenava Cavaller de la Legió d'Honor.

Fou molt de temps adscrit a l'Armada de Londres com a tècnic naval i això li oferí ocasió d'intervenir en moltíssims Congressos Internacionals.

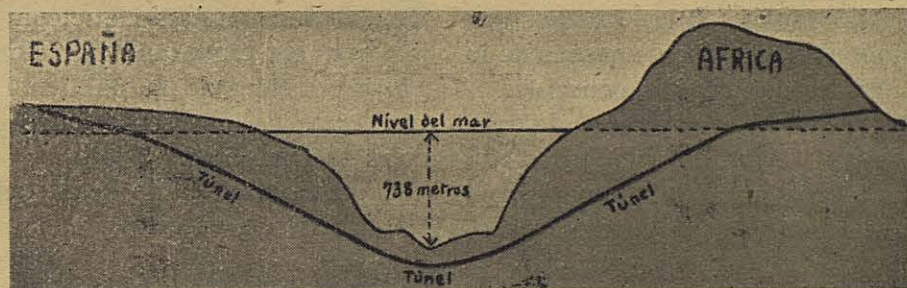
Hem volgut, només, cercar una mostra de les seves activitats per tal de donar una idea de la seva personalitat, ja que la seva obra resta prou coneguda en els centres professionals on hi ha obres de text de la seva especialitat que encara el sobreviuen, i la seva bibliografia és prou per a consolidar-li la reputació entre els homes de ciència.

Però prenent al motiu, o pretext, si voleu, que deuen ocasió a aquestes notes divulgatòries, l'obra per

i si és de tenir en compte, segons la carta geològica de Botella, una faixa silúrica, aquesta existeix a la superfície, i encara que també n'hi hagués al fons no fóra obstacle, car segons els estudis de Brestrich, les soques silúriques són, generalment, impermeables.

Reconeguda, doncs, la impermeabilitat d'aquests terrenys, deu tenir-se en compte, abans que altra consideració, el minorar la trajectòria del traçat, perquè com menys siguin els quilòmetres de construcció submarina, menys seran les dificultats a resoldre, i així Comerma escolleix una línia que començant prop de Tarifa, creua l'Estret en direcció a la badia de Cirés, tot seguint la foradada per les costes d'Àfrica fins els camps de Ceuta; i si bé és cert que la longitud total és de 60 quilòmetres aproximadament, el trajecte submarí seria només de 19, distància relativament petita.

Al mig de l'Estret, en el lloc més

Esquema que acompanya la Memòria presentada per l'enginyer català Comerma l'any 1883, referent al projecte de foradada a l'Estret de Gibraltar

la qual posà tot el seu talent i l'esforç abnegat de l'home estudiós en el seu projecte d'unió transcontinental per mitjà d'una foradada a l'Estret de Gibraltar.

La idea prengué forma en ell l'any 1883, i va consultar-la a diversos polítics i homes de ciència, entre els primers En Cristino Martos, recaba l'honor de donar-li estat parlamentari; i un altre eminent català, l'Eduard Saavedra, li dona aquell consell i aquell suport que l'inciten a prosseguir.

Obstacles, però, de caràcter internacional sembla s'oposin a la realització de l'enginyer Comerma i sembla que desisteixi, però els amics, i per damunt de tots Gambetta, el decideixen a formular la Memòria i annexes corresponents.

Aquesta, la Memòria, comença amb un estudi geològic de les terres ibèriques i de la costa africana properes a l'Estret i analitza la naturalesa del seu fons, deduïnt-ne que es tracta de terrenys argilosos, de fàcil treball i quasi segura impermeabilitat, per tal com Roderet, Murchison, Nicol i altres descriuen la formació d'aquests terrenys com d'igual naturalesa que els de Calais,

fons, abasta una fondària de 737 metres, i per a la construcció del ferrocarril caldria afondir fins a 850 sota el nivell de l'aigua, i si s'esdevingués una falla s'hauria de lluitar amb pressions de 85 atmòsferes...

Aquestes dades, extretes i sintetitzades de la Memòria, són per a donar una idea de la magnitud i del profund estudi que en tenia fet del problema l'enginyer català Comerma.

Ara bé, tal com diu un dels seus més destacats biògrafs, el Dr. Ballester i Castelló, aquest projecte, que serà realitat un dia, serà fill de Comerma, ell no intervindrà en la direcció de l'obra, ell no farà els plans definitius, però, passi el que passi, haurà estat el plasma, el primer impuls, la primera vibració de llum de l'astre llunyà que tarda anys en fer-se visible als nostres ulls. Sigui com sigui, Comerma haurà estat el fulminant que farà esclatar les barrinades que commouren els abims de l'Estret i el seu geni tornarà a ajuntar dos continents que Hèrcules separà en els temps caòtics.

RAFAEL CASTELLTORT

El poble exigeix l'efectivitat de les responsabilitats d'Administració

Si alguna vegada ha estat necessària la finalització implacable, la línia recta, la condemna nua en matèria política, aquesta ocasió d'exigir responsabilitats dels que han portat el Municipi de Barcelona al mateix llinar de la catàstrofe, és la més adequada.

A l'hora d'ara, quan amb una austeritat desconeguda els que tenen el govern de la ciutat van a tallar abusos mil voltes blasmats i reconeguts, quan s'enfronten amb les companyies, sort dels autors, còmplices i encobridors de la desfeta econòmica de l'Ajuntament, el crit desfermat, l'acusació cínica, la postura còmoda de carregar als hereus de la fallida, les culpes dels causants.

Perquè no hi ha cap mena de dubtes que l'Ajuntament barceloní, porta un ròssec pesant d'anys i anys. I aquest pes mort és degut al roba-

tori descarat, a la incapacitat, a la prevaricació, a la incompetència dels que durant anys i panys han usdefruit el govern de la ciutat.

Tothom recorda encara els afers de l'aigua, de la calç i del ciment, del monopoli de Pompes Fúnebres, l'adquisició de Parcs, com el Güell i el de Martorelles, etc., etc., en el que intervingueren radicals, lligueros i els de l'Acció. El senyor Maynés es féu cèlebre amb els seus pressupostos i amb aquell gran tinglado de les cases barates que estava muntant al moment de la Dictadura.

Era degut al desencant de tantes i tantes incapacitats i quelcom pitjor que els ciutadans barcelonins, s'havien retret de la política i varen veure arribar sense gaire patiment la Dictadura.

Els Ajuntaments de la Dictadura feren bons els anteriors.

La gestió dels Ajuntaments de les dues dictadures. - L'escàndol de l'Exposició. - La Comissió de Responsabilitats. - Feina feta i feina per fer

Sense cap crítica ni possibilitat de censura, ni complint totes les lleis que calien, amb el desvergonyiment més afrós, els que manifestaven els Ajuntaments de la Dictadura, sobretot de la Primo de Rivera, varen saquejar Barcelona sense escrúpols. La plaça de Catalunya, fou objecte d'una reforma que durà anys i costa a la ciutat uns catorze milions de pessetes, xifra fantàstica i dissimulada, carregant a altres conceptes quantitats destinades a aquestes obres. El senyor Nebot va omplir-se les butxaques de fama i glòria.

L'Exposició fou la segona edició de la Plaça de Catalunya. Els palaus que tants milions costen, no s'aguanten, menacen ruïna. L'expedienteig, fosc, incomplet, impedeix resseguir la tramitació benèvola i familiar que es donà a les subhastes i concursos. Una pila de Decrets-lleis, afavorien, encara, la impunitat amb què Foronda i els seus pogueren manejar els diners. La culpa devia ésser tan clara, que arribat el moment de la República, en la confusió dels primers moments, fugiren tots, emportant-se el que pogueren.

Mentre els badoes barcelonins feien el foraster davant les lluminàries i els jocs d'aigua estaven assistint a la disbauxa més cara i folia que recorden els temps, de l'Administració Municipal. Durant trenta-quatre anys haurem de pagar aquella badoqueria, que ultra les pessetes d'entrada, ens costarà a cada ciutadà una bona picossada de duros.

L'afer del Metro Transversal, cosa també d'En Foronda i el del subterrani del carrer de Balmaes, ocasió-

naren aiximateix, pèrdues quantioses.

Si això fos poc, l'ànima, l'esperit de Catalunya era befat. Un funcionari feia servir la nostra ensenya de drap de netejar metalls. Una comissió de cultura en la qual hi havia mestres i catedràtics, ordenava la destroça dels llibres catalans i la destrucció de la col·lecció de minerals del Museu Martorell.

Així estàvem quan va arribar la segona Dictadura.

Tothom esperava la condemna la repressió a aquests actes de vandalisme, la correcció d'aquells procediments.

Però no fou així. En contuberni monstruós Lliga, Acció i Radicals, continuaren el xeflis, la gresca. Sense el més petit sentit de responsabilitat, amb un deseiximent inoït, en comptes d'acabar amb allò que portava Barcelona a la ruïna, feren unes lluminàries a la Plaça de Catalunya, contractaven companyies japoneses i angleses a preus astronòmics, i per arrodonir la cosa realitzaren els cèlebres contractes amb el Foment, per la pròrroga dels serveis de neteja, amb la Companyia de Ferrocarrils del Nord, pels passos a nivell, i així amb altres.

Els pressupostos que feien, eren falsos, eren els de trampa endavant, els d'embolca que fa fort. I en aquest estat de coses, amb un deute considerable, amb una burocràcia filla de la tertúlia, de la roda electoral, o unes pessetes (salvant les excepcions naturals) i abundantíssima, estrella l'actual Ajuntament al prendre el poder.

Com tots aquests tramposos, tota aquesta gent fracassada i desnodada per l'opinió, capaços de donar

argument per cinquanta Rinconetes i Cortadillos, com aquesta picaresca que ha conduït l'erari municipal a la situació desastrosa que varen fer pública els regidors de l'Esquerra amb motiu del no pagament del cu-

electoral: Han estat creades unes quantes dotzenes d'escoles i funcionen tots els grups ja construïts i àdhuc els dels col·legis que havien estat dels jesuïtes. A Hisenda es va a un pressupost nivellat, amb poder implacable de l'exhuberància burocràtica.

I s'estan buscant i exigint responsabilitats. En aquest concepte la tasca de N'Antoni Vilalta Vidal, és meritíssima, ha de guanyar les simpaties de tothom.

Han estat expulsats els empleats botiflers denunciats. Està incoant-se sumari per la destroça de llibres, es va a l'anul·lació del contracte de neteja, a la de la concessió de les Pompes Fúnebres, a l'acord referent als passos a nivell...

I, naturalment, tots aquests interessos considerables, manegen els fils d'aquesta formidable embestida contra l'Esquerra. No es d'extranyar, que vulguin ofegar aquest moviment renovador, auster i responsable de l'Esquerra. El que és inconcebible que hi hagi gent liberal i honrada que caigui al parany, que es deixi impressionar pels infundis i falsetats, que amb la major barra fan córrer els capitalistes compromesos.

Cal estintolar l'acció digna dels nostres homes a l'Ajuntament. Cal que tinguin la sensació de què en exigir responsabilitats, tenen el poble al costat. El poble les farà efectives de la manera que sigui.

R. LL.

Antoni Vilalta Vidal, president de la Comissió de Responsabilitats, que està fent una tasca formidable en compliment de l'anhel del Poble d'exigir li torni el que es seu.

pó, gosen parlar i acusar de cap manera?

Tot seguit va pujar l'Esquerra, una política austera va començar. S'acabaren les festes. S'acabà la infiltració burocràtica. Malgrat totes les calúmnies, únicament, de manera temporal en un any han entrat noranta set empleats més. D'aquests la majoria han estat col·locats per les altres fraccions municipals. Pere Comes ha realitzat una tasca silenciosa, constructora, eficaç, creant, no de nom, com En Massot, que va posar un funcionament ni un grup escolar, malgrat la gran propaganda

Del temps Berenguer

--Què son aquestes olles?
--Les veres efígies dels regidors de R. C. després de la pròrroga del contracte de la neteja.

Els badoes davant les lluminàries que pagarem 34 anys seguits

Thiers

IV

L'home nacional empenia, amb el Duc d'Orleans, la conquesta d'Algèria. Els focs artificials de la seva verbola meridional servien els propòsits del Napoleó civil.

Contra Anglaterra, contra Palmerston, recolzava a Mehemet Ali en la rebel·lió contra el Soldà. Preparava febrosament la guerra. Tant atabalà per desvetllar el frenesí bel·licós de França que—segons paraula d'Heine—va desvetllar Alemanya, que ja no retrobà el son.

El 15 d'octubre de 1840, un nou atemptat (Darnèr), estemordint la burgesia, consolidava el partit de la pau. El rei cridava a Molé. I deia a Thiers: —Opina que us he de servir en el Govern. No us admira aquesta resposta? —Més aviat m'admira la pregunta, replicà Thiers.

A fi de mes se li acceptava la dimissió. Passaran trenta anys abans Thiers no torni a ésser Poder. De moment s'aixeca contra d'ell una general reprobació. Es perillós caure del Poder. Ressusciten les velles històries. Que Maria Cristina va regalar un collar de 60.000 pessetes a la seva muller per obtenir la intervenció. Que ha jugat sobre segur a Borsa mitjançant el sogre, especulant amb la pròpia dimissió. Que la mare de Thiers diu: «Aquell que deixi pujar al meu fill darrera el seu cotxe, molt aviat perdrà el seient a dintre.» I es parla d'una lletra confidencial a l'almirall Lalande perquè ataqués sobtadament l'esquadra anglesa a Alexandria, recollís l'exèrcit de Bugeaud a Algèria i el desembarqués a Irlanda.

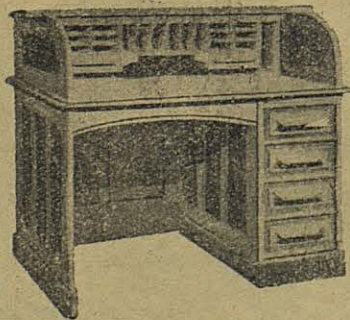
Metternich el tracta d'acròbata. Altres, de Mirabeau-mosca. Torna el *foutriquet* de Soult. I el mot de Carrel: «No morirà al cadafalc ni d'una punyalada, sinó d'una punta de peu al cul.

El fet és que es passa vint anys en l'oposició, fent la traveta a Guizot, tot avisant-lo que Mme. de Liévens, la seva amiga íntima, és confident de Metternich.

Mentre, treballa incessantment, des de bon matí. Viatja. Documenta

Mobles ALTABA

Mobles per a Oficines, Despatxos i Similars

Tallers, 29, 31 i 71 - Telèfon 17445
BARCELONA

la seva història. Adquireix col·leccions artístiques, una mica rares, com el senyor Cambó.

Al «Constitucional» o a la Cambra, ataca sovint el poder personal del rei. Fa plataforma d'un govern representatiu veritat.

Som al 1848. Vol que la Revolució de juliol resti en mans dels moderats com ell. Però no vol saber res amb la campanya de carrer. I en tant ell i els del rei fan llurs combinacions de saló, el carrer passa per sobre de tots. Ni Thiers ni Odilou-Barrot responen el 24 de febrer als anhels de la multitud. Lluís-Felip abdica i marxa a Saint-Cloud.

Thiers creu de moment (s'havia escapat d'una i bona) que només li restava fer-se oblidar.

De seguida pensa en una República ben entesa, ben constituïda. Madame Dosne li deia: «Si la República dura, tu la dirigiràs.

Derrotat a Aix, unes eleccions parcials el fan diputat a les Constituents pel Baix Sena. Té lloc de combatre el dret de tots els ciutadans a la instrucció, al treball i a l'assistència.

Publica un llibret «De la propietat» defensant l'individual contra el socialisme, amb la satisfacció consegüent de la burgesia.

Reprèn prompte el seu lloc influent per les reunions del seu palau i del Comitè del partit de l'ordre. El 3 de desembre de 1848 fa en lletra pública adhesió a la candidatura de Lluís Napoleó. Ja és als seus sopars i als seus consells íntims.

A la Cambra té ocasió de parlar pels jesuïtes contra la Universitat (l'any 30 ho feia al revés). I la gratuïtat de l'ensenyament primari li sembla una follia, una aplicació d'un principi comunista. Els fills del poble poden ésser educats pel clergat. Les veritats han d'ésser imposades a les masses i la fe és l'única filosofia que els convé. El 5 d'abril li porta un greu disgust. El còlera s'endú a M. Dosne, un veritable savi, que feia diner i no feia nosa. Però el maig ha de fer eleccions. La senyora Dosne és el seu millor agent. Diputat, el 28 de maig del 49 és escomès per un grup que li vol fer vitorejar la república democràtica i social. Mr. Thiers ha d'escapar en cotxe.

Al març de 1850 llença aquesta sortada fórmula: Le República no subsistirà sinó amb la condició de no ésser governada pels republicans. I cerca la manera de falsejar el sufragi universal eliminant uns milions d'electors, els més perillosos. Els que componen l'odiosa multitud, la vil multitud. La canalla, la xusma, que diuen els Borbons i els Thiers de temporada.

L'estiu del 1850 va a Anglaterra

a prendre comiat del moribund papa Doliban. Adéu, Orleans!

A l'abril del 1851 se n'adona de que l'Isperi és fet. Impugna la reelegibilitat del President. Aquest li viola el domicili el 2 de desembre del 51 i l'allunya de França fins l'agost del 52. El senyor Thiers aprèn el que és passejar-se entre policies, anar a la presó i ésser exiliat. Quan torna se sent vençut, incomprès. Li dol veure el país en mans d'aventurers i homes de platxerí. Parlant de l'Imperi diu que li agrada la cuina però el codi, no. Napoleó III respon que si el tracta de cuiner és perquè no l'ha volgut de marmitó.

Thiers es refugia en la història, en la vida familiar i de saló. En el típic senyor Thiers, un veritable senyor Esteve, un senyor Esteve capaç de publicar l'any 1862 el 19vè. i darrer volum de la «Història del Consolat i de l'Imperi», que li val les lloances de Metternich i una renda prou grossa per afegir als 12 o 15 milions de la família Dosne.

Al 1863, Mr. Thiers és una institució, un programa vivent. Des del 1863 té una llotja escenari a l'Opera. Té el millor Saló on ell pontifica i llença els seus focs artificials. Es un burgès gentilhome. Diuen que la seva intel·ligència és un caos d'idees clares. —«Jo no ni erro mai», declarava a Guizot. I aquest replicava: —«Jo tinc més sort, car a vegades puc esmenar els meus errors.»

L'opinió el jutja segons els gustos. Ell ha volgut imitar Napoleó. La crítica i la caricatura l'acosten a Polichinela. Hom el defineix com un senyor de la Palisse que tingués el valor de les seves opinions. Vol llibertat, però amb ordre. Es liberal, però no és demòcrata. Va contra l'Imperi ja que no és ell l'Emperador. L'antic monàrquic constitucional és un republicà conservador. En el fons és el mateix?

El 31 de maig de 1863 torna a ésser diputat per París. El senyor Thiers fa sensació. El senyor Thiers té la paraula.

MANUEL GALES

Fàbrica d'Aigües
Carbòniques
esterilitzades
Xerops i Horxates

CASA AGUSTÍ

ARACÓ, 407

Telèfon 53202

BARCELONA

El carnet groc per Elissa Landi

«El carnet groc» és una diatriba contra aquesta mena de documents que en la Rússia tsarista com arreu del món autoritza l'exercici de la prostitució.

cilment pels que vulguin servir-se'n. Hom s'ha finalment convençut de la poca eficàcia que representa una inspecció periòdica per tal d'evitar la propagació del mal, i s'ha resolt

Això, naturalment, portat en la forma en què els americans acostumen a tractar aquestes coses. Es a dir: amb una noia bonica i ingenua, amb un jovenic engominat que fa d'heroi, i amb un home molt lleig, que és el traïdor; però amb la particularitat que tots tres treballen esplèndidament i que Elissa Landi se'ns revela com una gran actriu.

La direcció, de Raoul Walsh, discreta. Llàstima que la cinta que hem vist és parlada per dobles. Hi ha la mania de comptar el número de síl·labes del parlament original, i es procura com a suprema aspiració que la traducció en contingui un número igual, a fi que el moviment dels llavis sigui el mateix. I així resulta que als actors els fan dir coses absurdes, i que les modulacions i les inflexions de la veu són tan disperses. Aquesta estúpida pensada de servir els films parlats per dobles, ha convertit en intolerables molts que, altrament, haurien estat passadors, i referint-nos concretament al film que ens ocupa, l'ha desgraciat. Hom s'adona que s'ha volgut salvar l'inconvenient d'uns diàlegs enfarregats; però aquest inconvenient hauria estat fàcilment eludit amb una lleugera intervenció de tissors.

J. M. X.

Modernament, tots els higienistes convenen en què és una estúpidesa l'actual reglamentació del *vici*, que no per adquirir la categoria d'organitzat, deixa d'oferir els perills dels quals se l'ha volgut separar. Avui dia, aquesta reglamentació va desapareixent de les legislacions avançades, al temps que es creen dispensaris i clíniques assolibles fà-

en canvi multiplicar els mitjans de tractament de malalt.

En «El Carnet groc» tenim un exemple del què representen els procediments antics: mesures policiaques de repressió, i encara limitades als interessos polítics del lloc i de l'època; millor, encara, de les cobejances i trampes governamentals.

Maria Anna per Janet Gaynor

«Maria Anna», interpretat per Janet Gaynor i Charles Farrell, és un film sentimental i intrascendent, i d'assumpte repetit mil voltes. Amb tot i no trobar-hi una dada nova, i no ésser la característica del film la recerca del truc, d'una expressió o d'una forma inèdites, té, però, una tan magnífica successió d'escenes i lògica concatenació de fets, que assistiu a la representació amb gust.

Es la mateixa parella, sempre unida i sempre reaccionant de la mateixa manera davant dels mateixos estímuls, a la qual el espectador retroba després del lleuger allunyament que es produí amb motiu de la projecció dels seus primers films parlants. «Maria Anna» és ja una producció que evoca les dels bons temps del cinema mut, en quant a realització, si bé no arriba a igualar-s'hi.

Janet Gaynor i Charles Farrell

són un exemple del contrast, que tan excel·lents resultats dona en el cinema. El que en ells és diversitat de vigoria física i d'estatura, en Buster Keaton és immobilitat mentre tot corre en el seu entorn; i desgràcia en Charlot, quan veiem que des d'un balcó un gat li fa caure un test al cap, mentre ell espera l'adéu de l'estimada.

La parella treballa continuament sobre aquest contrast i en treu considerable partit. I si a això hi afegim que els *scenaris* que més els escaven són els de to romàntic i sentimental, haurem de convenir en què el que per ells ha compost Israel Zangwell és encertadíssim.

Un altre encert ha estat el diàleg que els actors diuen amb una gràcia i sinceritat ben notables; i el mateix podria dir-se d'unes cançons i fins d'unes escenes arran la mar,

que capten agradivament la voluntat de l'espectador.

I ara una remarca final. Sovint l'espectador imparcial ha de convenir que la majoria de les estrenes que ens serveixen, amb tot i que en alguns aspectes són ben estimables, en canvi pequen d'intrascendents. Si hom té present que en els cinemes de primera categoria les cases explotadores únicament exhibeixen llurs produccions monumentals—i aquestes no acostumen a arribar al deu per cent del seu material total—hom ha d'acabar per treure una trista impressió del que és la producció actual. Fet i fet, l'observador ha d'acabar per blasmar la introducció del sonor, que, com ja va preveure algú, ha estat la causa d'una davallada en el nivell del cinema. Cal retornar al ritme accelerat, a la mímica expressiva i fugir del diàleg i del teatre.

XICOTA

Pàgina Femenina

La nostra obra a començar

Ens plau, avui, adreçar-nos a totes les Entitats d'Esquerra Republicana de Catalunya per a posar-nos en contacte i canviar impressions respecte a l'obra realitzada i la que ens manca a realitzar encara.

L'obra portada a cap, no és altra que l'escampada d'una llavor que no sabem com prendrà en la terra; és obrir el solc en el camp de l'ideal. És l'esforç generós d'unes voluntats femenines que han vacil·lat en desplaçar-se d'un lloc a l'altre de Catalunya portant la bona nova de les reivindicacions conquerides i les que ens manca a conquerir, l'alenada de progrés i d'alliberació, l'espiritualitat i l'idealisme que s'arrecera dins de totes les penses i que per la passivitat morbosa que adorm sentiments i anhels, necessita la veu ferma i decidida que desvetlli i desfaci prejudicis i lligaments de tota mena.

Nosaltres, amb aquest esperit de consciència ciutadana, ens hem llançat a la lluita quotidiana per a portar amb la nostra veu tota aquella voluntat i energia que és la força promotora d'unes lluites a lliurar i d'uns drets a aconseguir.

Avui ja hem realitzat quelcom d'aquesta tasca, hem iniciat un moviment d'inquietud que ha pres ja en l'ànim de la dona, i que dona fruits que recollim amb vertadera complaença.

Són moltes les «Seccions Femenines d'Esquerra Republicana de Catalunya» que treballen en pro d'aquells ideals sans i fecunds, que un dia, a no trigar, quan la dona desvetlli del tot, propagarà amb el mateix anheli nostre i amb la mateixa voluntat.

Manca, però, un enllaç, una coordinació perfecta per a què aquest treball no sigui estèril, perquè la llevor fructifiqui plenament.

Aquest enllaç deu néixer de l'Assemblea; allí, el nostre pensament es glossarà en el nostre programa, disciplinat al programa de l'Esquerra Republicana de Catalunya; en aquesta Assemblea Femenina, no cal dubtar-ne, s'afermaran estretament tots els ideals de germanor i cordialitat.

El programa social-laic que les dones de cor hem de defensar està condensat en els principis bàsics del Partit i en els Principis del Programa Feminista Internacional; són conceptes clars i concrets de la nostra actuació a seguir, i que no ens cal desanimar-nos, sinó treballar i fer obra constructiva, obra eficaç als ulls del poble.

L'Assemblea que les «Seccions Femenines d'Esquerra Republicana de Catalunya» convoquen pel dia 10

d'abril ha de marcar l'orientació a seguir, ha d'establir una perfecta coordinació entre les dones de la nostra Catalunya que vulguin posar-se al servei de les seves consemblants.

Si les dones de la nostra terra vàrem signar el plebiscit per l'Estatut de Catalunya i se'ns va donar bel·ligerència perquè significàvem la voluntat de la meitat del nostre poble, si avui tenim ja uns drets que ens donen carta de ciutadania i representem de fet una voluntat autoritzada, volem organitzar la nostra actuació i capacitar-nos plenament per a fer-nos mereixedors dels nostres drets que ens imposen uns deures, que d'ignorar-los significaria l'anorreament de totes les reivindicacions conquerides i per a conquerir.

Us convidem, dones de Catalunya que ja estiguen organitzades en una «Secció Femenina», dins d'una entitat d'Esquerra, us convidem, homes, germans nostres, que sentint la inquietud pel desenvolupament de l'activitat femenina, teniu encara temença i us negueu a vosaltres mateixos quan negueu la vostra col·laboració en l'obra a començar per la dona, us convidem a tots, militants del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, a l'Assemblea, d'on deu néixer l'obra constructiva de la «Secció Femenina» del nostre Partit.

LA COMISSIO
ORGANITZADORA

Convocatòria

La **Secció Femenina** del Partit d'**Esquerra Republicana de Catalunya** convoca a totes les Entitats adherides que tinguin ja organitzats els Grups Femenins a l'Assemblea que per l'estructuració definitiva d'aquesta **Secció** i constitució d'una **Federació de Seccions**, tindrà lloc el dia 10 d'aquest mes a les onze del matí, a l'estatge de «La Falç», J. d'E. R. de C., Rambla de les Flors, 30, primer.

Les Entitats que encara no tinguin organitzada la **Secció Femenina** són pregades d'enviar una delegació a la reunió esmentada.

Barcelona 1 d'abril de 1932.

La Secretària de la Comissió Organitzadora

Ordre del dia

Memòria dels treballs realitzats pel Comitè Previsional de Propaganda.

Orientació i Programa.

Discussió i aprovació d'Estatuts.

Elecció del Comitè Directiu.

Precs i preguntes.

Fornals

Espanya, una ficció

No he pas pogut capir encara de quina mena de manera deuen estar construïts els cervells de la majoria de polítics espanyols que la mentalitat llur és una cosa completament híbrida.

Aquells que diuen portar dins seu les essències pures del liberalisme; aquells que no admeten l'existència de poders superiors que s'exerceixin per derivació, sinó que sostenen que no hi ha més raó de poder que la que neix de la voluntat de l'home i que la suma d'aquestes voluntats és l'eix de la vida social, font de tota sobirania, en aquells és on l'híbridisme del qual parlo més es destaca.

La mentalitat mitja del polític espanyol—i ací identifiquem el mot espanyol amb l'esperit absorbent i dominant de l'antiga Castella castellana—és una barreja d'atavismes històrics i d'espurnes de doctrines poc païdes; que, per poc païdes, són mal compreses, àdhuc adulterades.

Això fa que tot l'edifici muntat damunt la seva plataforma de demòcrates en teoria, d'esperits liberals de saló, se'n vingui a terra tot just topi amb un fet real, amb un problema de veritable llibertat a resoldre.

Quan la necessitat de resoldre aquell fet es veu llunyana, tot són afalacs, promences i raspallades. Això de les raspallades és molt espanyol. Sembla talment com si fossin la gent més comprensiva del món. Talment sembla que, davant la raó del fet, per a ells no hi hagi qüestió.

Però quan a través del temps el fet s'agrandeix i s'apropa, i se'l veuen venir al damunt, els grans de comprensió es dilueixen dins el vas dels atavismes històrics; i, entre raspallada i raspallada, miren de passar de llarg deixant penjada tota solució. El cas és que el temps s'escoli—cosa ben espanyola també—tot esperant que el mateix temps—el gran sedant—ho resolgui tot.

Més, ai, que si salteu damunt del camí de les dilacions tot plantant-vos-hi al bell mig per tal d'entrebancar els que volen seguir-lo, llavors ressusciten els morts i veieu que passen pel davant vostre els mateixos personatges de sempre; els que han mantingut aquella ficció que s'anomena «Espanya» i que pretenen de mantenir encara.

On és Espanya?—ha estat preguntat.

Espanya—l'Espanya que ens volen fer creure que existeix—encara ha de néixer.

Encara ha de néixer l'Espanya fruit de la voluntat dels pobles que vulguin construir-la.

L'Espanya d'ara—la ficció que pretenen de mantenir—no és altra cosa que la raó que sostenia l'existència d'un poder derivat, per gràcia divina, de poders superiors; no és altra cosa que el resultat d'una pila d'actes de violència, de vendes, de vergonyes, de tota una colla de coses indignes que haurien de pesar enormement damunt del poble sofrent, vexat pels turiferaris i galifardeus que alimentaven l'altra fic-

ció d'un Déu i un Rei, cosa substancial amb l'Espanya que volen fer reviure els espectres del passat a través de tots els atavismes; l'Espanya que veiem actualment representada per la postura xulesca i provocadora d'un Miquel Maura qualsevol—n'hi han molts—amb barret d'alta copa lleugerament cònica i amples ales; xaquetilla amb penjarelles, pantaló esquifit de cuixes i de camals folgats, que dormen, tot recollint-se, en nombrosos doblecs, damunt d'unes botines de canyella embotonada. A. FORCADES

Contuberni

Molta deu ésser la por que fa l'Esquerra Republicana de Catalunya quan tots els altres partits, sense excepció, se li tiren a sobre.

Es una confessió de la seva impotència i de la nostra puixança.

Saben que, malgrat tot, cap més força política pot recolzar el republicà i el catalanista que a l'Esquerra de Catalunya. Saben que, malgrat l'esquerrà aimi discutir-ho tot i fins murmurar de quelcom, a l'hora de la lluita s'ofegaran totes les petites i s'abrandarà l'entusiasme de les victòries.

Per això malden tots, amb tota llur premsa venal o descaradament embustera, contra l'Esquerra.

Els que fan més llàstima són els de «La Publi», sense més esperança que caçar quiscun cachapet per omplir el sarró de la Lliga.

Aixecar les peces per a què un altre les disfruti, no és més aviat un paper de «D. I. C.»?

La commemoració de la República catalana

El dia 14 del mes que som farà un any que el gest audaciós i ciutadà de Lluís Companys, respatllat per l'autoritat patriòtica del nostre President, obria les possibilitats d'una vida nova al país. Nosaltres volem retre l'homenatge adequat a la significació i transcendència de l'aniversari, amb la publicació d'un número extraordinari. Per a facilitar aquesta tasca, no sortirà el disabte vinent el número corrent, sinó que el dia 13, a la vetlla, apareixerà el número extraordinari, amb profusió de gravats i dibuixos, i col-

Esquines

laboració de primeres firmes de la política i de l'obrerisme.

D'aquesta manera palesarem també l'agraïment per la bona acollida que hem trobat entre el poble autènticament esquerrà de Catalunya.

A l'objecte de facilitar el repartiment, pregariem als quiosquers i paquetaires facin amb temps les comandes per aquest número extraordinari quan més aviat millor.

Símbol

L'emblemàtic minyó de FORNAL és bastant discutit.

Això que porti gorra i en canvi vagi sense samarreta, no ho troben gaire versemblable. El nostre dibuixant, però, recorda la forja de Vulcà.

Tot plegat vol dir que la gent es fixa en tot.

Es el que venim dient i el que propugnem.

Griaturades

L'opulent Solà i Canyizares té, com tothom sap, un gran concepte de la seva persona. Creu que és el futur salvador de Barcelona i expedeix a cada moment certificats de capacitat. I a propòsit. Quan els temps de la conspiració, a l'objecte de no despertar sospites de la policia, ens reuníem a diferents llocs. Una de les vegades que estàvem al seu despatx, l'home va demanar comunicació a l'Ateneu de Madrid, a Miquel Maura. Començà i acabà la

conversació amb aquestes paraules: «Estamos aquí reunidos el Comité Revolucionario». Maura interrompé la conversa, desant l'aparell.

La veritat

Algú, des de «Solidaridad Obrera», ha mentit en dir que Companys, que va enfrontar-se amb l'Anguera de Sojo quan els rabassaires, l'havia considerat el millor governador durant cinquanta anys. Ha mentit quan ha dit que l'Esquerra va aguantar l'esmentat governador, quan precisament va desautoritzar-lo. Ha mentit quan ha dit que l'Esquerra era partidària de les deportacions, quan pel contrari va manifestar-se en contra, i D. Francesc Macià va saber distingir la responsabilitat dels que boicotegen la República i donen lloc a l'agitació.

L'Anarquia, la Confederació ni l'obrerisme no tenen res a veure amb la falsetat, la mentida i la calúmnia. I el que a gràcies les cultiva, i el periòdic que serveix de vehicle i que no rectifica plenament, no treballen pels ideals o organismes esmentats, sinó tot el contrari. Es a dir, es mereixen el blasme i el menyspreu que els falsaris es guanyen.

Cridem l'atenció de la gent de bona fe, dels elements sans del nostre proletariat, que si bé poden estar disconformes amb l'actuació d'En Companys i de l'Esquerra, no poden estar d'acord amb la difamació d'homes que han lluitat al seu costat, i que encara han d'ésser la salvaguarda contra una possible reacció dretista que treballa ardidament en la mateixa feina calumniadora.

La casa

Bastida

s'engrandeix

El secret del nostre èxit és degut a tres raons:

1. La fórmula d'un nou estil aplicat a l'art del vestit.
2. Tenir sempre disponible el vostre vestit, tan gran com petit, amb gustos seriosos i en gran fantasia.
3. L'organització de la fabricació i venda directa al comprador i escrupolosament amb un petit benefici.

Som els que vàrem implantar i facilitar el vestit amb la major elegància i la més incompatible baratura evitant acudir als sastres de mida que, amb els seus preus elevats, era impossible seguir els corrents de la moda. Oferim en la nostra SECCIO DE SASTRERIA la següent norma de preus:

Trajos confeccionats, tipus reclam...	des de 10 pessetes fins a 30 pessetes.
Trajos confeccionats, qualitat superior...	des de 40 pessetes fins a 75 pessetes.
Trajos a mida, en qualitats econòmiques...	des de 30 pessetes fins a 60 pessetes.
Trajos a mida, gèneres de gran fantasia...	des de 50 pessetes fins a 100 pessetes.
Pantalons econòmics...	des de 5 pessetes.
Pantalons fantasia...	des de 8 pessetes.

Els nostres avantatges amb preu de liquidació els veureu demostrats amb els nombrosos maniquís que als nostres aparadors exhibim, amb models d'estil i gust modern. Això fa que ens engrandim i que la nostra venda vagi sempre en augment.

L'amplitud de les nostres existències arriba fins a les qualitats més selectes i luxoses, sempre amb una gran diferència de preus més barats.

En casos de necessitat, tenim muntada una SECCIO DE CONFECCIO A MIDA, que ens permet entregar els encàrrecs a les quatre hores.

SECCIO DE CAMISERIA

Camises blanques...	des de 3'95 pessetes.
Camises percala...	» » 4'95 »
Camises popelín...	» » 6'95 »
Calçotets...	» » 1'95 »

PREUS QUE REGEIXEN A ALTRES SECCIONS DE LA CASA

Impermeables...	des de 15 pessetes	Cinturons...	» » 0'95 pessetes
Trinxeres...	» » 10 »	Lliga-cames...	» » 0'50 »
Americanes punt...	» » 20 »	Mocadors butxaca...	» » 0'50 »
Americanes esport...	» » 15 »	Mitjons fantasia...	» » 0'50 »
Guardapols...	» » 5'95 »	Tirants...	» » 0'95 »
Gorres...	» » 0'50 »	Pijamas...	» » 3 »

Obsequiem als nostres clients amb segells d'Estalvi Popular, de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvi, i altres diversos presents, segons l'import de les compres.

ADVERTIMENT. Els que de fora Barcelona vulguin servir-se de la nostra casa, poden escriure, i adjuntant 0'25 pessetes, en segells, rebran mostres, figurins i un sistema especial per a prendre's les mides, amb les instruccions necessàries, per tal de rebre l'encàrrec abans dels sis dies.

Les guerres civils promogudes pels irlandesos des de l'any 1916 al 1921, varen fer que el Parlament anglès donés en 1920 una Acta per la qual es reconeixia al Sud d'Irlanda, amb 26 comtats, el dret de constituir-se en Parlament. En desembre de 1921 es firmà un tractat entre el Govern britànic i l'Estat lliure d'Irlanda, reconeixent-se l'existència d'aquest últim, amb les següents bases: Irlanda tindrà la mateixa situació constitucional, dins de la comunitat coneguda com a Imperi Britànic (Commonwealth) que la dels dominis autònoms. Amb el que fa referència al Parlament i Govern britànic, Irlanda tindrà la mateixa situació que el Canadà, o sigui, tindrà un Governador General, que representarà la Corona.

Irlanda reuní una Assemblea Constituent que votà una Constitució, la qual fou aprovada pel Parlament Imperial i per proclamació reial. Aquesta Constitució és de l'any 1922 i atribueix tots els poders al poble irlandès. Declara oficial l'idioma irlandès, reconeixent l'anglès per als actes oficials. També reconeix la llibertat personal i la de cultes. El poder legislatiu és exercit pel rei, per una Cambra de Diputats (Deal Eireann) i per un Senat (Seanad Eireann). El representant de la Corona atorga el consentiment del rei als projectes aprovats en les dues Cambres i no pot posar limitacions a les mateixes. Es reconeix el referèndum directe dels pobles per alguns casos. El poder executiu està format per diferents membres del Deal Eireann, el qual aprova la llista de ministres proposats pel President.

Les darreres eleccions han donat la majoria als republicans de De Valera, o sigui al partit popular. De Valera és l'home que encarna les aspiracions irlandeses i al paladi de les seves llibertats. Condemnat a mort i indultat, tornat a empresonar i alliberat novament, fugat de la presó de Lincoln l'any 19, ell és el tipus de l'agitador modern. I ara, el poble irlandès ha fet del que va dirigir la insurrecció nacional de l'any 1916, el cap d'un Estat. El revolucionari s'ha trobat, d'aquesta manera, convertit en un polític i com que abans que tot és un revolucionari, ha començat per actuar decididament vers l'acompliment del seu programa. Abans de passades vint-i-quatre hores d'haver assumit el poder, 20 presoners polítics han estat alliberats i altres alliberacions són esperades. S'han produït amb aquest motiu manifestacions populars i l'exèrcit republicà, que sota el govern Cosgrave era una associació il·legal, circula lliurement pels carrers.

Pel moment, les consignes del cap republicà abracen tres punts principals, que són les avançades del programa del «Fianna Fail»

(antiga associació nacionalista irlandesa): Primer: abolicció del jurament a la Corona britànica, obligatori pels membres de la Cambra i del Senat; segon: retenció per part del Tresor irlandès de les «anualitats de la terra», que es passen cada any al Govern britànic; tercer: abolicció de les recents disposicions legislatives contra les societats secretes.

El jurament de fidelitat a la Corona britànica, és el mateix que lliga als dominis la Commonwealth, però De Valera afirma que el jurament no és exigut en el tracte i que, a més, això és una qüestió interna i el Govern irlandès pot modificar la Constitució a tenor de la voluntat popular. El poble ha considerat sempre aquest jurament com un pes intolerable, un ròssec de medievalisme i un acte imposat amb la menaça d'una guerra immediata. Les «anualitats de la terra» són constituïdes per l'impost que el Govern de l'Estat Lliure paga al britànic per l'extinció de l'emprèstic que varen sotscriure particulars i bancs, amb l'objecte de permetre als agricultors irlandesos d'adquirir terres. Això data dels anys 1881 a 1888 i l'emprèstic va ésser garantit pel Govern britànic, el qual ha rebut la promesa de l'Estat Lliure de continuar el pagament de dites anyades. La dissolució de les societats secretes va ésser una mesura de precaució amb la qual el Govern de Cosgrave es defensava de l'acció il·legal dels republicans. L'abolicció de l'esmentada llei té poca importància, perquè fa referència a l'ordre públic, donat el canvi de governants.

Amb això i la declaració feta més d'una vegada que dos exèrcits no

Catalunya mereix la seva llibertat perquè existeix i existirà sempre!

Correspondència

Tomad i Comed.—Vostè, d'En Lluhi i els quatre quintos de l'Esquerra se'n fum mentre tingui a Domingo que a Madrid el defensa. Bé. Ja ho sabem. Però el dir-ho no és prou diplomàtic, entranyable amic i gran correligionari.

Blade-Benissanet.—I pensar que amb una actuació política seriosa foren els altres que llençarien el S. O. S. i sense resposta!

14 d'abril.—Impossible disposar d'oradors.. Tothom està compromès a casa seva.

Senyoreta B.—El seu promès és una anguila. Fa amb el casament com aquell amb el problema agrari. De primer és fer unes bases, després discutir-les, després fer un projecte de lleis especials... i des-

poden viure en el Lliure Estat, De Valera es situa encara com a enemic irreconciliable de l'Imperi britànic, la qual cosa és certament un mal per Anglaterra, però podria ésser també un mal molt greu per a Irlanda. Efectivament, si són súbdits de la Corona, els ciutadans irlandesos tenen els mateixos drets dels súbdits de l'Imperi i aprofiten els avantatges duaners del Commonwealth, que sempre ha mostrat la preferència pels productes imperials. El proper estiu es celebrarà a Ottawa una Conferència imperial per a intentar el lliure canvi inter-imperial, i no és fàcil que els exportadors irlandesos vulguin tancar-se la porta d'un mercat tan extens en crisi. Irlanda ven molt a Anglaterra, la qual compra amb la condició implícita que l'Estat Lliure continuï essent el que és.

Per altra banda, com que la negativa britànica a aquestes previsions és segura, cal veure quina determinació es prendria a Londres en cas de persistència per part d'Irlanda respecte a les seves reivindicacions. Probablement es recorreria al Tribunal acceptat en la Conferència imperial de 1930 per decidir les controvèrsies entre Nacions de la Commonwealth, però si aquest no resolgués les dificultats, vindria la guerra, amb tota probabilitat.

De Valera fóra capaç d'arribar a aquest extrem? Creiem que no, però la decisió mostrada sempre per aquest cabdill i la fermesa amb què ha mantingut sempre el seu criteri, fan preveure que l'afer irlandès ha pres sobtadament una importància enorme per la Gran Bretanya, justament en el moment en què més capficada està amb les candents qüestions internacionals que es debaten i amb el viratge econòmic emprès heroïcament per a salvar el país de la desfeta. La rossa Albió té una nova preocupació més que la turmenta i potser més que qualsevol altra.

ANTONI VENTURA

prés es casarà amb l'altra, la que té més diners.

Dot, Olot.—Prepareu el fuet, que van a tractar de l'Estatut.

P. P., F.—No s'hi fixi. Tots els diaris del dimarts estan unànimes en la relació dels fets del diumenge. Tenen la mateixa autèntica informació del seu servei especial: el *Full Oficial del dilluns*.

J. M. C.—No pot ésser. Cal saber què és ritme, fugir del consonant sense sentit. Per exemple: vos creieu que el sol ponent hostatja odi i fatig? I què vol dir fatig?

P. P.—No faci versos, home! Si escriure en prosa ja costa prou.

L. S.—Ho sentim molt, però no li podem tornar l'original perquè el llençarem a la paperera.

F. A.—Tothom pot donar lliçons. Però els sabaters de fer sabates.

Qüestions de justícia

No hi ha avui cap persona d'un cert esperit liberal que no trobi justificada la implantació del divorci a Espanya. Des de feia molts anys, en aquesta com en tantes altres qüestions, la legislació espanyola, carregada del pes mort de prejudicis, tòpics i encarcaments tradicionals, supeditada a la religió oficial, era una excepció dins del món civilitzat. Ara, per virtut de la llei suara aprovada i que està entrant en vigor, els ciutadans de l'Estat espanyol es troben amb una facilitat per al divorci únicament superada a Rússia i en alguns Estats de Nord-Amèrica.

No ens sembla fóra de lloc parlar una mica d'aquesta llei, publicada als diaris i en alguns llibrets, plena d'equivocacions i d'errades, i que ha sofert les investides sectàries dels que no s'avenen a viure en règim de llibertat.

Aquesta llei no va, com s'ha dit, contra la religió catòlica. Senzillament, ve a reconèixer la possibilitat que els no catòlics puguin desfer un vincle, rescindir un contracte, dins de la llei, de la mateixa manera com ja el podien desfer ara, d'una manera pràctica. Els catòlics no poden divorciar-se, encara que els sigui possible separar-se i fins anul·lar el matrimoni. Aquesta nullitat, segons els canons, és molt difícil d'obtenir i ha d'ésser per causes molt excepcionals. Però al Sud de França, hi ha uns Tribunals Eclesiàstics que tenen una interpretació molt mànega ampla, i de fet, abans de la instauració del divorci, molts espanyols anaven a passar una temporada a França per aconseguir la dissolució del matrimoni. La història ens ensenya, altrament, que aquesta nullitat l'obtenien amb certa facilitat els reis i els prínceps. Potser amb el temps, l'Església catòlica, que tan sàvia és en aquesta matèria d'acomodar-se als temps quan aquests han ultrapassat del tot qualsevol de les prohibicions o institucions, augmenti la llibertat en aquesta matèria. El canonge López Dòriga, avençant-se al seus, va explicar el seu vot dient que el divorci era un dret que no es podia negar als catòlics, ja que s'acceptava l'Estat Laic.

Tampoc la llei del divorci facilita la immoralitat ni la dissolució de la família, com s'ha predicat.

Ben contràriament, ve a resoldre una pila de conflictes, a remeiar moltes situacions familiars, contraris a la moral i a la família.

Aquesta moral estantissa i hipòcrita que permet les violències, les impudícies i els sofriments majors, mentre es cobrissin les apariències, no fa per nosaltres. Fóra ideal realment que el matrimoni s'avinguessin sempre, o es comportessin amb pau i tranquil·litat. Però com que aquest ideal topa amb la realitat, cal recollir i canalitzar les passions,

donar camí perquè puguin refer-se les vides destrossades dels que vulguin sofrir amb resignació cristiana les catàstrofes sentimentals.

Contra del primitiu dictamen, no és possible a les dones obtenir el divorci, senzillament pel fet de demanar-lo. Això no era realment aconsellable en els temps actuals. Podia donar lloc a un sens fi de conflictes econòmics i socials, posat que el matrimoni és la primera cèl·lula de l'actual societat. I les lleis han d'actuar damunt la realitat viva del país.

En canvi, si marit i muller no s'arriben a entendre, es fan mútuament impossible la convivència i demanen el divorci alhora, aquest és concedit.

Però a l'objecte d'evitar coaccions o bé determinacions irreflexives, la llei senyala uns requisits un procediment especial per al divorci per mutuus dissens.

Cal primer presentar un escrit signat per advocat i procurador demanant el divorci. L'existència d'avocat i procurador, és per tal d'evitar la intervenció dels agents de negocis, en general sense consciència de la seva responsabilitat. (En això no es diferencia dels altres casos, perquè sempre s'exigeix el patronatge jurídic del lletrat.)

El jutge cridarà el matrimoni perquè compareguin davant d'ell i ratifiquin la seva voluntat, marit i muller, de divorciar-se.

Precs als subscriptors

Els periòdics no poden viure únicament de la simpatia, que sempre s'agraeix. Caldria que els nostres amics s'en fessin càrrec i trametressin (per gir postal, amb segells de correu, etc.) l'import del trimestre corrent de subscripció (ptes. 2,25.) Els que es subscriuguin de nou, junt amb la boleta de subscripció han d'enviar l'import de la mateixa.

Ens preocupem també de que el repartiment als paquets sigui fet amb la major cura.

Després, cridarà separatament a cada un per a inquirir si aquesta voluntat és autèntica o és filla de coaccions o menaces, suggestions o enganys. Es a dir, té l'obligació de fer un interrogatori escrupulós. Caldria que a la pràctica aquesta disposició legal fos acomplida amb tota cura. Als Jutjats de Barcelona, per la força de les circumstàncies, els civilistes i els criminalistes, prenen les declaracions, fan interrogatoris, etcètera. Si en aquesta matèria no són els mateixos jutges els que vulguin assabentar-se de la vera voluntat dels presumptes divorciats, poden ocórrer moltes desgràcies.

Feta aquesta comparescència, el jutge dictarà les disposicions necessàries per a la separació, règim econòmic, situació dels fills, etc. Però tot d'una manera provisional. Perquè al cap de sis mesos el jutge torna a cridar a una nova comparescència, i a l'any de la primera, una tercera i última comparescència, perquè tornin a repetir la seva decisió de divorciar-se. Si deixen d'acudir, ja no hi ha divorci, a no ésser que fos deguda la incomparescència a malaltia, o qualsevol altra causa realment justificada.

Després de la tercera comparescència, el jutge atorga el divorci.

Hom va preveure també les possibles irreflexions i abusos a què, amb tot i aquests miraments, podria donar lloc el divorci per mutu acord, i, valgui la paradoxa, únicament per aquests casos.

A més d'aquest cas, a petició de qualsevol dels cònjuges, i mitjançant un judici bastant curt, es pot obtenir el divorci per causa d'adulteri, bigamia, temptativa de corrupció de la dona o dels fills, de desampar de la família, d'abandó culpable o absència a lloc desconegut, d'atemptat a la vida de qualsevol dels casats o dels seus fills, per mals tractes d'obra o per injúries greus, per malaltia venèria, separació de fet, condemna de privació de llibertat, impotència o malaltia greu o conducta deshonrosa. Però tots aquests casos, subjectes encara a certes restriccions o aclariments.

Realment, amb tots aquests motius de divorci estan previstos tots els casos de divorci, àdhuc amb una llibertat potser excessiva a les nostres latituds i segons com sigui la interpretació.

I naturalment, salvant l'opinió dels catòlics fanatitzats, que no volen comprendre que no és possible ni just obligar a tothom a tenir les seves creences, i la dels partidaris de l'amor lliure des d'ara, que no volen comprendre que sortim d'un règim gairebé claustral.

En quant als efectes del divorci, situació dels fills, lleis del matrimoni, etc., la llei dona regles lògiques i fixes agermanades amb un ample criteri de llibertat pel jutge..., però ja en parlarem.